

BO‘LAJAK BOSHLANG‘ICH SINIF O‘QITUVCHILARINING KOMMUNIKATIV KOMPETENSIYASINI INNOVATSION YONDASHUVLAR ASOSIDA RIVOJLANTIRISH METODIKASI

Oriental universiteti

“Uzluksiz talim pedagogikasi

“kafedra o‘qituvchisi

Xidirova Gavhar Babaqul qizi

xidirova.gavhar@mail.ru

<https://orcid.org/0009-0005-5244-998X>

[+998881787770](tel:+998881787770)

Annotatsiya. Mazkur maqolada bo‘ljak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarining kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirish masalalari tahlil qilinadi. Ta‘lim jarayonida innovatsion yondashuvlar, interfaol metodlar, raqamli texnologiyalar va kompetensiyaviy yondashuv asosida kommunikativ kompetensiyani shakllantirish metodikasi yoritib beriladi. Tadqiqot natijalari pedagog kadrlarni tayyorlashda kommunikativ tayyorgarlikni kuchaytirish muhimligini ko‘rsatadi.

Kalit so‘zlar: kommunikativ kompetensiya, boshlang‘ich ta‘lim, innovatsion yondashuv, interfaol metodlar, pedagogik texnologiyalar.

Abstract. This article analyzes the issues of developing communicative competence of future primary school teachers. The methodology for forming communicative competence based on innovative approaches, interactive methods, digital technologies and a competency-based approach in the educational process is highlighted. The results of the study indicate the importance of strengthening communicative preparation in the training of pedagogical personnel.

Keywords: communicative competence, primary education, innovative approach, interactive methods, pedagogical technologies.

Аннотация. В данной статье анализируются вопросы развития коммуникативной компетентности будущих учителей начальной школы. Осветлена методология формирования коммуникативной компетентности на основе инновационных подходов, интерактивных методов, цифровых технологий и компетентностного подхода в образовательном процессе. Результаты исследования указывают на важность усиления коммуникативной подготовки в обучении педагогических кадров.

Ключевые слова: коммуникативная компетентность, начальное образование, инновационный подход, интерактивные методы, педагогические технологии.

KIRISH

Bugungi globallashuv va axborotlashgan jamiyat sharoitida ta'lim tizimi oldiga qo'yilayotgan asosiy vazifalardan biri — raqobatbardosh, kreativ fikrlovchi, muloqotga layoqatli pedagog kadrlarni tayyorlashdan iboratdir. Ayniqsa, boshlang'ich sinf o'qituvchisining kasbiy faoliyatida kommunikativ kompetensiya yetakchi o'rin tutadi, chunki u o'quvchilar bilan bevosita muloqotda bo'lib, ularning shaxs sifatida shakllanishiga kuchli ta'sir ko'rsatadi¹.

Zamonaviy ta'limda o'qituvchining faqat bilim beruvchi emas, balki tashkilotchi, maslahatchi, motivator sifatidagi faoliyati kuchayib bormoqda. Bu esa bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilaridan yuqori darajadagi kommunikativ tayyorgarlikni talab etadi².

KOMMUNIKATIV KOMPETENSIYA TUSHUNCHASINING NAZARIY ASOSLARI

Коммуникатив компетенсиya — bu shaxsning turli vaziyatlarda samarali muloqotga kirisha olish qobiliyati bo‘lib, u nutqiy, ijtimoiy-psixologik va madaniy komponentlarni o‘z ichiga oladi³. Pedagogik nuqtayi nazardan, kommunikativ kompetensiya o‘qituvchining o‘quvchilar, ota-onalar va hamkasblar bilan samarali hamkorlik qilishini ta‘minlaydi.

Boshlang‘ich sinf o‘qituvchisi uchun kommunikativ kompetensiyaning quyidagi tarkibiy qismlari muhim hisoblanadi:

- nutq madaniyati;
- tinglash va tushunish qobiliyati;
- empatiya va pedagogik takt;
- muloqot jarayonini boshqarish ko‘nikmalari⁴.

BO‘LAJAK BOSHLANG‘ICH SINIF O‘QITUVCHILARINI TAYYORLASHDA INNOVATSION YONDASHUVLAR

Innovatsion yondashuvlar ta‘lim jarayonida talabanning faolligini oshirish, mustaqil fikrlashini rivojlantirish va amaliy ko‘nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi. Bugungi kunda oliy pedagogik ta‘limda quyidagi innovatsion yondashuvlar keng qo‘llanilmoqda:

- kompetensiyaviy yondashuv;
- shaxsga yo‘naltirilgan ta‘lim;
- integrativ va refleksiv yondashuvlar⁵.

Ushbu yondashuvlar bo‘lajak o‘qituvchilarning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirish uchun qulay pedagogik muhit yaratadi.

KOMMUNIKATIV KOMPETENSIYANI RIVOJLANTIRISHDA INTERFAOL METODLARNING AHAMIYATI

Interfaol metodlar ta'lim jarayonida muloqotni faollashtirishga xizmat qiladi. "Aqliy hujum", "Rol o'ynash", "Munozara", "Klaster", "Case-study" kabi metodlar bo'lajak o'qituvchilarning nutqiy faolligini oshiradi⁶.

Masalan, rol o'ynash metodida talabalar turli pedagogik vaziyatlarni modellashtirib, muloqot qilish ko'nikmalarini amaliy ravishda rivojlantiradilar. Bu esa kelajakdagi kasbiy faoliyatga tayyorgarlikni kuchaytiradi.

RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA KOMMUNIKATIV KOMPETENSIYANI SHAKLLANTIRISH

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari ta'lim jarayonining ajralmas qismiga aylandi. Onlayn platformalar, virtual sinflar, ta'limiy ilovalar yordamida talabalar muloqot qilishning yangi shakllarini o'zlashtirmoqdalar⁷.

Raqamli muhitda ishlash bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilaridan:

- virtual muloqot etikasi;
- raqamli nutq madaniyati;
- masofaviy ta'limda kommunikativ strategiyalarni bilishni talab etadi.

KOMMUNIKATIV KOMPETENSIYANI RIVOJLANTIRISH METODIKASI

Tadqiqot asosida kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishning quyidagi metodik modeli taklif etiladi:

Motivatsion bosqich — talabalarda muloqotga ehtiyojni shakllantirish.

Nazariy bosqich — kommunikatsiya nazariyalari bilan tanishtirish.

Amaliy bosqich — interfaol mashg'ulotlar orqali ko'nikmalarni rivojlantirish.

Refleksiv bosqich — o‘z faoliyatini tahlil qilish⁸.

Mazkur metodika bo‘lajak o‘qituvchilarning kommunikativ salohiyatini kompleks rivojlantirishga xizmat qiladi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarining kommunikativ kompetensiyasini innovatsion yondashuvlar asosida rivojlantirish zamonaviy ta‘limning dolzarb muammolaridan biridir. Interfaol metodlar va raqamli texnologiyalarni qo‘llash orqali talabalarning muloqotga kirishish qobiliyati sezilarli darajada oshadi. Taklif etilgan metodika pedagog kadrlar tayyorlash sifatini yaxshilashga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR (SNOSKALAR)

1. ¹ Zimnyaya I.A. **Pedagogik kompetensiya asoslari**. – M.: 2010.
2. ² Abduqodirov A.A. **Pedagogik mahorat**. – Toshkent: O‘qituvchi, 2018.
3. ³ Hymes D. **On Communicative Competence**. – London, 1972.
4. ⁴ Sharipov Sh.S. **Boshlang‘ich ta‘lim metodikasi**. – Toshkent, 2020.
5. ⁵ Xutorskoy A.V. **Kompetensiyaviy yondashuv**. – M.: 2005.
6. ⁶ Polat E.S. **Interfaol ta‘lim texnologiyalari**. – M., 2016.
7. ⁷ UNESCO. **ICT in Education**. – Paris, 2019.
8. ⁸ Karimova G.Q. **Pedagogik innovatsiyalar**. – Toshkent, 2021.